

TARİH ÖĞRETMENLERİNİN YENİ TARİH ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ ÖLÇME-DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNİN UYGULAMA SÜRECİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ (ERZURUM ÖRNEĞİ)¹

History Teachers' Perceptions About The Implementation Process of Assessment and Evaluation Activities in New History Curriculum Programs (Erzurum Sample)

Ramazan KAYA²,
Aydın GÜVEN³,
Zekerya AKKUŞ⁴,
Hasan GÜNAL⁵

Özet

Bu araştırmanın amacı, tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarındaki ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama süreci ile ilgili görüşlerini tespit etmektir. Araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş olup veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum'da görev yapan 15 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bulgulara göre öğretmenlerin yeni programların ölçme ve değerlendirme etkinliklerini genel anlamda olumlu buldukları ancak bu programların önerdiği alternatif ölçme değerlendirme etkinlikleri hakkında kendilerini bilgi ve uygulama boyutunda yeterli görmedikleri, geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarını daha fazla kullandıkları, yeni programların ölçme ve değerlendirme boyutunu uygularken en çok zaman yetersizliği, öğrenci seviyesinin düşük olması sorunlarıyla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ölçme-değerlendirme, Tarih Öğretimi, Tarih Öğretmeni, Yapılandırıcılık, Öğretim Programları.

Abstract

The aim of this research is to determine the history teachers' perceptions about the implementation process of assessment and evaluation activities in new history curriculum programs. In this research, a qualitative approach is adopted and a semi-structured interview form is used as the data collection

¹ Bu çalışma 14-16 Haziran 2012 tarihleri arasında Trabzon'da gerçekleştirilen II. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

² Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, K.K.E.F, Tarihi Eğitimi A.B.D, Erzurum, ramco@atauni.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, K.K.E.F, Tarihi Eğitimi A.B.D, Erzurum, aydinguven@atauni.edu.tr

⁴ Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, K.K.E.F, Sosyal Bilgiler Eğitimi A.B.D, Erzurum, zakkus@atauni.edu.tr

⁵ Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi, K.K.E.F, Tarihi Eğitimi A.B.D, Erzurum, hasan.gunal@atauni.edu.tr

tool. 15 history teachers working in Erzurum constitute the research group of the study. Collected data is analysed with the content analysis. According to findings, teachers approve the assessment and evaluation activities of the new programs in general terms; however but they do not find themselves adequate about the alternative assessment and evaluation activities that this programs proposes, at the levels of knowledge and implementation, they use mostly the assessment and evaluation instruments which are expressed as the traditional, and while implementing the assessment and evaluation dimensions of the new curriculum, they mostly face the problems of insufficient time, students' low learning level face problems.

Key words: *Assessment and evaluation, History teaching, History teacher, Constructivism, Curriculum programs.*

1. Giriş

Bilginin üretilmesi, çeşitli formlarda sunulması ve yaygınlaşmasının hızlı bir şekilde gerçekleştiği bir dönem yaşamaktayız. Bilginin oluşması bilimin gelişmesini, bilimin gelişmesi de insanoğlunun hayatının her noktasında hızlı değişimlerin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Hayatın her alanında hızlı değişimlerin gerçekleştiği günümüzde; bu süreci yakalayacak ve buna uyum sağlayacak becerilerle donatılmış bireyler yetiştirmek en önemli uğraşı alanlarından birisi olmaktadır.

Bu değişimi yakalayacak ve uyum sağlayacak bireyleri yetiştirmek görevi ve sorumluluğu günümüzde eğitim kurumlarıdır. Okulların bu değişime ayak uydurabilmesi için sürekli şekilde programlarının geliştirilmesi ve değiştirilmesi zorunludur. Yaşadığımız dönemde toplumların ve bireylerin geleceği, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlıdır. Eğitim kurumları bu becerilerin kazanılmasını öğretim programları yardımı ile gerçekleştirmektedirler (Toptaş, 2011).

Öğretim programlarının en önemli öğelerinden bir tanesi de ölçme-değerlendirme etkinlikleridir. Bu etkinlikler sayesinde, belirtilen hedef davranışlara ulaşıp ulaşılmadığı, programların verimliliği, öğrencilerin durumu ile ilgili veriler ortaya çıkarılır. Uygulanan bu etkinlikler sonucunda, öğrenciler ve eğitim öğretim süreciyle ilgili bir takım kararların alınması sağlanır. Kubiszyn and Borich (1993)'e göre bunlar; "*öğretimle ilgili kararlar, not verme ile ilgili kararlar, öğrencilerin gelişim düzeyini, ilgilerini ve yeteneklerini teşhis etmeye yönelik kararlar, öğrencileri seçme ile ilgili kararlar, öğrencileri yetiştirme ile ilgili kararlar, rehberlik ve yönlendirme ile ilgili kararlar, öğretim programı ile ilgili kararlar ve yönetim ile ilgili kararlar*"dır (Akt. Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 226).

Turgut ve Baykul'a (2010: 4) göre; "*ölçme, herhangi bir niteliği gözlemek ve gözlem sonucunu sayı ve sıfatlarla ifade etmektir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçüte veya ölçütlere vurarak ölçülen nitelikler hakkında bir değer yargısına varma sürecidir*". Kan (2009: 2) ise; "*ölçmenin, bir nesnenin veya bireyin belli bir niteliğe veya özelliğe sahip oluşunu belirlemek amacı ile yapıldığını ve eğitimde de bilinmek istenilen durumun bu olduğunu*" ifade etmektedir.

Öğretmenler, öğrenme öğretme süreci içinde, öğrencileri programlarda belirlenen hedeflere ulaştırma çabası içerisindeyler. Bu süreç içinde hedef davranışların gerçekleşme düzeyi, kullanılan yöntem-teknik ve araç gereçlerin yeterliliği, programların verimliliği, öğrencilerin öğrenme, anlama düzeyleri, güçlü ve zayıf yönleri, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor özellikleri ve farklılıkları ancak ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ortaya konulabilir. Bütün bunlar bilindikten sonra, oluşturulmaya çalışılan öğretim ortamları ve takip edilen programlarla ilgili birtakım düzenlemelere gidilebilmektedir (Korkmaz, Şahin ve Aytar, 2007; Özdemir, 2010; Tatar ve Ören, 2009; Turgut, 1987).

Yakın zamana kadar ülkemizde, ölçme-değerlendirme etkinliklerinde geleneksel yaklaşımın yöntem ve araçları etkili olmuştur. Bu yaklaşım, öğrencilerin verilen bilgileri ne derecede kazanıp kazanmadıklarını ortaya koymak ve eksiklikleri tespit ederek gidermeye çalışmak amacıyla idi (Şimşek, 2009). Kullanılan araçlar, ürüne yönelik değerlendirmenin yapılmasını sağlayacak verileri eğitimcilere sağlamaktaydı. Bu ölçme araçları; çoktan seçmeli, kısa testler, yazılı sözlü yoklamalar, boşluk doldurma, doğruyanlış, eşleştirme ve açık uçlu sorulardı (Çalışkan ve Yiğittir, 2011; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). Bu araçlarla yapılan ölçme-değerlendirme etkinliklerinde sınavların ağırlıkta olduğu, bu sınavların sonucunda da nota dayalı bir değerlendirme yapıldığı görülmekteydi (Yelken, 2010).

2005 yılından itibaren Türkiye’de ilköğretim programlarında, yapılandırmacı eğitim anlayışının ortaya koyduğu ölçme-değerlendirme etkinlikleri kendisine yer bulmuş ve uygulanmaya başlanmıştır. Sürece yönelik değerlendirmenin daha fazla ön plana çıktığı bu anlayışta, öğrencilerin ne bildiklerini gösteren, ne yapabileceğini ortaya koyan, kendisinin aktif olarak bir şeyleri üretmesi ve oluşturma çabasını değerlendirmek temel alınmıştır (Pierce and O’Malley, 1992’den akt. Şimşek, 2011; Yelken, 2010). Yeni öğretim programları ile ortaya çıkan bu ölçme-değerlendirme uygulamalarından bazıları şunlardır; *Performans değerlendirme, portfolyo (öğrenci ürün dosyaları) değerlendirme, proje ve araştırma, gözlem ve görüşme, öz ve akran değerlendirme ölçekleri, kavram haritaları, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme vb.* (Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 230).

Tarih öğretim programları da yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının ortaya koymuş olduğu özellikler doğrultusunda 2007 yılından itibaren değişikliğe uğramıştır. Yenilenen tarih öğretim programlarındaki en dikkat çeken yönlerden birisi de performansa yönelik değerlendirmenin programların ölçme-değerlendirme boyutunda kendisine yer bulmasıdır. Geleneksel yaklaşımla beraber performansa yönelik değerlendirmenin de beraber uygulanması gerektiğinin vurgulandığı programda, yeni değerlendirme anlayışının önemi şu şekilde ifade edilmektedir: *Bir öğrencinin tarihi araştırma süreçlerine ilişkin çoktan seçmeli bir testte başarılı olması; kendisinden tarihle ilgili bir konuda araştırma yapması istendiğinde de başarılı olacağı ya da bildiği varsayılan bu süreçleri doğru bir şekilde*

kullanabileceği anlamına gelmemektedir. Öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yapip yapamayacağını doğrudan gözlemleyebilmenin en etkili yolu öğrenciye araştırma yaptırmaktır (MEB, 2007: 11).

Yenilenen programlarda ölçme-değerlendirme uygulamaları çağın gereklerine uygun olarak değiştirilmiş ve düzenlenmiştir. Ancak buradaki asıl önemli öge olan öğretmenlerin varlığını göz ardı edemeyiz. Bu uygulama ve araçların işlevsel hale gelmesini sağlayan öğretmenlerdir. Onların işin içinde olmadığı hiçbir program ve öğeleri yeterli faydaları sağlamayacaktır. Öğretmenin ölçme-değerlendirme konusunda bilgi kazanarak onun ilkelerini eğitim amaçları doğrultusunda kullanabilmesi, onun bu konuda yeterliliklere sahip olmasına bağlıdır (Erdoğan, 2010). Buna rağmen tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutundaki yeterlilik düzeylerini ve bu alanda karşılaştıkları sorunları ortaya koyan çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Bu yüzden bu alanda yapılacak çalışmaların yeni tarih öğretim programlarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Erzurum'da bulunan tarih öğretmenlerinin, değişen tarih öğretim programlarındaki ölçme-değerlendirme boyutlarındaki görüşlerini ve uygulamalarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu amaçla çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Öğretmenlerin eğitim sürecinde uyguladıkları ölçme-değerlendirme etkinliklerinin temel amaçları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 2- Öğretmenlerin derslerinde kullandıkları ölçme-değerlendirme araçları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 3- Öğretmenlerin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 4- Öğretmenlerin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim semineri alma durumları ve bu eğitimin niteliği ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 6- Öğretmenlerin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutunu uygularken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. “Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Çalışmada öğretmen görüşlerini ortaya koyabilmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum merkez ilçede görev yapan 15 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu seçkisiz (tesadüfi) örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Öğretmenlerin 13'ü erkek, 2'si bayandır. Çalışma grubunda yer alan tarih öğretmenlerinin 6'sı Meslek Lisesi'nde, 4'ü Anadolu Lisesi'nde, 4'ü Düz Lise'de, 1'i ise Sosyal Bilimler Lisesi'nde görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerden 2'si 1-5 yıl, 5'i 6-10 yıl, 5'i 11-15 yıl ve 3'ü ise 15 yılın üzerinde mesleki deneyime sahiptir.

2.2. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak mülakat kullanılmıştır. Veri toplama aracının geçerliğini sağlamak amacıyla araştırmacılar tarafından öncelikle konu ile ilgili literatürün taranması sonucu yarı yapılandırılmış mülakat formu hazırlanmıştır. Hazırlanan mülakat formu ile ilgili olarak konu uzmanlarının görüşleri alınmış ve bu doğrultuda gerekli eklemeler ve düzeltmeler yapılmıştır. Ardından 2011 Kasım ayında 2 öğretmen ile pilot çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından soruların açıklığı, uygunluğu, yeterli bilgiyi çıkarması gibi hususlar açısından incelenmiştir. Ayrıca pilot çalışmaya katılan öğretmenlerin de mülakat formuyla ilgili belirtilen hususlar hakkında görüşleri alınmıştır. (Glesne, 2012). Bu pilot çalışmadan sonra mülakat formunda yeniden değişiklikler yapılmış ve form son şeklini almıştır. Görüşmelerin tamamı 2011 Aralık ayında bir araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Kaydedilen görüşmeler daha sonra çözümlenmiş ve analiz edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış ve daha sonra içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bilindiği üzere, "*içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır*" (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227). Verilerin analizinde üç araştırmacı görev almıştır. Veriler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunup incelendikten sonra araştırma sorularına göre kategoriler ve verilen cevaplara göre kodlar oluşturulmuştur. Ardından yaklaşık 2 haftalık bir süreçte, veriler dikkate alınarak karşılaştırılan kategori ve kodlara ortak görüş birliğiyle son şekli verilmiştir. Verilerin sunumunda tablolar hazırlanmış ve ilgili görüşler frekans ve yüzdeleri ile birlikte sunulmuştur. Verilerin sunumunda öğretmen görüşlerinden aynen alıntılar yapılarak faydalanılmıştır. Alıntılarda öğretmenlerin gerçek ismi yerine EÖ, BÖ gibi kodlar kullanılmıştır. Öğretmenlerin yarı yapılandırılmış mülakat formunda yer alan bazı sorularla ilgili birden fazla görüş belirtmesinden dolayı, hazırlanan tablolarda frekans ve yüzde değerlerinin bazıları öğretmen sayısını değil, o soruyla ilgili öğretmen görüşlerinin sayısını ifade etmektedir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya dâhil edilen öğretmenlerin yarı yapılandırılmış mülakat formunda yer alan sorulara vermiş oldukları cevaplar analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

3.1. Tarih öğretmenlerinin eğitim sürecinde uyguladıkları ölçme-değerlendirme etkinliklerinin temel amaçları hakkındaki görüşleri

Görüşme yapılan tarih öğretmenlerine eğitim sürecinde uyguladıkları ölçme-değerlendirme etkinliklerinin temel amaçları hakkındaki görüşleri sorulmuş ve elde edilen bulgular aşağıda tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Tarih öğretmenlerinin eğitim sürecinde uyguladıkları ölçme-değerlendirme etkinliklerinin temel amaçları hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Öğrenme düzeyini tespit	13	57
Hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını tespit	2	9
Bir sonraki öğretim kademe ve basamağına geçiş aracı	2	9
Öğretim sürecindeki aksaklıkları tespit ve giderme	1	4
Öğrencileri belli alanlara yönlendirme	1	4
Öğrencileri başarılarına göre ayırt etme	1	4
Öğrencilerin ifade yeteneklerini tespit	1	4
Öğrencileri çalışmaya teşvik	1	4
Disiplinsizliklere karşı yaptırım aracı	1	4
Toplam	23	100

Tablo 1’de görüleceği üzere, görüşülen tarih öğretmenlerin ölçme-değerlendirme etkinliklerinin amaçları hakkındaki düşünceleri geleneksel yaklaşıma dayanmaktadır. Öğrencilerin öğrenme düzeyini tespit etmek, tarih öğretmenlerince, ölçme-değerlendirme etkinliklerinin en önemli amacı olarak görülmektedir. Öğretmenlerin diğer görüşlerinin yüzdesi oldukça düşmektedir. Tarih öğretmenlerinin bu konuda ikinci öncelikleri dersin hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek ve bir sonraki öğretim kademe ve basamağına geçiş aracı olarak kullanmak görüşleridir. Diğer görüşler birer öğretmen tarafından belirtilmiştir. Bu görüşlerden en ilginç ölçme-değerlendirme etkinliklerini öğrencilerin sınıftaki disiplinsizliklerine karşı bir kontrol aracı olarak kullanmaktır. Bu görüş, dile getirildiği öğretmen tarafından da yanlış olarak kabul edilmekle birlikte sınıf yönetimi açısından olumsuz uygulamaların varlığını göstermesi açısından manidardır.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Öğrencinin ne kadar bildiğini ölçmek...Tabi benim şöyle bir amacım da oluyor. Öğrencinin bildiklerini ifade edebilme yeteneğini de anlamaya çalışıyoruz. Özellikle yorum amaçlı klasik sorular sorduğumuzda, bazı öğrenci iyi bilir ama bunu ifade edebiliyor mu?, mesela, yazabiliyor mu? Bunu da belirlemeye çalışmak” (EÖ5)

“Milli Eğitim açısından değerlendirirsek, öğretim programlarında hedef ve amaçlarımız var. Onların hangisine ne kadar ulaştığımızı öğrenmek

açısından ölçme değerlendirme yapılması gerekiyor. Artı bir de üniversite sınavlarına yönelik olarak öğrencilerimizin ortaöğretimde aldıkları başarı puanı, genel puanlarına yansıtacağı için o açıdan da önemli. O yüzden ölçme değerlendirme yapıyoruz” (EÖ9)

“Zaten bir ölçme ve değerlendirme yapmayacak olsak, öğrenci bu işi çok fazla ciddiye almaz açıkçası. Öğrencinin üzerinde öğretmenin en etkili kullandığı araçlardan bir tanesinin de ölçme değerlendirme olduğunu düşünüyorum ki son dönemlerdeki disiplinsizlikler, şunlar bunlar göz önünde bulundurulduğu zaman öğretmenin elindeki belki de artık tek koz mu diyelim? Belki koz demek yanlış bir düşünce ama o olduğunu, ölçme değerlendirme olduğunu düşünüyorum artık” (BÖ1)

“Mesela az önce sınav okuyorduk. Normandiya Çıkartması’ni çocuk normal çıkartma diye yazmış. Düşünebiliyor musunuz? 12-Fen sınıfında bu çocuk. Ben tahtaya Normandiya diye yazarak anlattım. Sadece anlatıp geçemedim. Anlattığım her şeyi tahtaya yazarak anlatıyorum. Şimdi ölçme değerlendirme yapmazsak bunu nasıl anlayacağız? Yani hangi konuda problem varsa o konuyu tekrar anlatmak için ölçme değerlendirme yapılması gerekiyor” (BÖ2)

3.2. Tarih öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları ölçme-değerlendirme araçları hakkındaki görüşleri

Görüşme yapılan tarih öğretmenlerine, derslerinde hangi ölçme-değerlendirme araçlarını kullandıklarına yönelik görüşleri sunulmuştur. Aşağıda tablo 2’de öğretmenlerin tercih ettikleri ölçme-değerlendirme yaklaşımları ve tablo 3’te ise kullandıkları ölçme-değerlendirme araçları sunulmuştur.

Tablo 2. Tarih öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları ölçme-değerlendirme yaklaşımları

Tercih edilen ölçme-değerlendirme yaklaşımları	f	%
Geleneksel	9	60
Geleneksel-Süreçe dayalı (performans)	6	40
Toplam	15	100

Tablo 2’de görüleceği üzere, görüşme yapılan tarih öğretmenleri, geleneksel olarak ifade edilen ölçme-değerlendirme araçlarını daha fazla kullanmaktadırlar. Yeni programların gerektirdiği ölçme-değerlendirme etkinliklerini uygulayan öğretmenlerin oranı % 40’tır. Öğretmenlerin uyguladığı ölçme-değerlendirme araçları ise aşağıda ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 3. Tarih öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları ölçme-değerlendirme araçları hakkındaki görüşleri

Kullanılan ölçme-değerlendirme araçları	f	%
Yazılı Sınavlar		
Klasik yazılı	15	21
Çoktan seçmeli test	11	15
Boşluk doldurma	7	10
Doğru-yanlış	5	7
Kısa cevaplı sorular	3	4
Eşleştirme	2	3
Sözlü Sınavlar		
Öğrencinin derse ilgi ve katılımı	7	10
Öğrenci konu anlatımı/sunumu	7	10
Performans ödevi	5	7
Harita ve karikatür gibi görsel değerlendirme	3	4
Bulmaca çözme etkinliği (sözlü)	2	3
Ödevler	1	1
Harita çizimi	1	1
Görsel çalışmalar	1	1
Belgesel yorumlatma	1	1
Toplam	71	100

Geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarından olan klasik yazılı sınavlar, tüm öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Öğretmenlerin ikinci sıklıkta kullandıkları ölçme-değerlendirme aracı çoktan seçmeli testlerdir. Bunun yanında boşluk doldurma, öğrencilerin derse ilgi ve katılımının ve de konu sunumlarının sözlü notu olarak değerlendirilmesi öğretmenlerin üçüncü ve aynı sıklıkla kullandıkları ölçme-değerlendirme araçlarıdır. Doğru-yanlış soruları ve sözlü olarak değerlendirilen performans ödevlerinin öğretmenlerin kullandıkları diğer önemli ölçme-değerlendirme araçları olduğu tablo 3'te görülmektedir. Görüşme yapılan tarih öğretmenlerinin sürece dayalı ölçme-değerlendirme araçları olarak en çok performans ödevlerini kullandıkları görülmektedir. Diğer sürece dayalı ölçme-değerlendirme araçları ise hem çeşit hem de sayı açısından çok zayıf kalmaktadır. Görüşme yapılan tarih öğretmenlerinin bir kısmı, kullandıkları ölçme-değerlendirme araçlarını söylerlerken dikkate aldıkları kriterleri de belirtmişlerdir. Tarih öğretmenleri ölçme-değerlendirme etkinliklerini uygularken en çok öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak karma tip sorulara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Tarih öğretmenlerinin bu konuda ikinci öncelikleri, öğrencilerin yorum ve düşünme becerisini gösterme düşüncesidir.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Genelde test sınavı yapılıyor. Ben ona çok karşıyım...Ben klasiği savunuyorum. Çünkü çocuk teste alıştığı için cümle kuramıyor. Sınavlar da bir öğrenme şeklidir. En azından öğrenci cümle kurmalı, öğrendiğini yazıya dökmeli. Test olduğunda bakıyor zaten orda hazır söylemişsin, soruyu yazmışsın, cevaplarını vermişsin. Orada görüp direk işaretliyor...Ayrıca

kendimce bir değerlendirme yöntemim var. Dönem içinde konuların anlatımıyla ilgili ödevler veriyorum, harita çizimleri yaptırıyorum. Onlarla ilgili artı-eksi veriyorum. Onları da sözlüye dâhil ediyorum.” (EÖ3)

“Ben sınavlarda şunu uyguluyorum: Genellikle karışık, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, klasik. Çünkü öğrencilerin başarı düzeyleri buna göre değişiyor. Bir öğrenci testte çok başarılı iken, klasik sorularda başarısı çok aşağılara düşebiliyor. Bu yüzden daha karma, yani elimizden geldiği kadar değişik soru tipleriyle ölçme değerlendirme yapmanın daha doğru olduğunu düşünüyorum... Bunun yanında özellikle dersle ilgili faaliyetlerini...bunları da kesinlikle katıyorum ölçme ve değerlendirmeye” (EÖ4)

“Proje ve performans ödevlerimiz var. Onları mümkün olduğunca, okulumuzun şartlarına göre değerlendirmeye çalışıyoruz. Hepsi tabi bizim okulumuzun şartlarına uymuyor. Ama çoğunlukla onları öğrencilerimize proje, performans ödevi olarak veriyorum ve sunumuna göre sözlü puanı olarak da değerlendiriyorum. Dolayısıyla o konuda bir yönlendirici oluyor” (EÖ9)

“Ölçme değerlendirme olarak bir şey söyleyemeyeceğim. Çünkü bu yeni programa göre farklı bir ölçme değerlendirme nasıl yapılabilir? O konuda dediğim gibi farklı bir bilgin ve uygulamam olmadı. Ben senelerdir alıştığımız düzende, yani, öğrenciye önceden haber vermek suretiyle, sabit her bir dönemde iki tane yazılı sınav yapıyorum. Bu arada tabi sözlü değerlendirmemiz var. O da daha çok çocuğun ders içerisindeki katılımı, sorulara verdiği cevaplar ile bir kanaat oluşuyor. Yani klasik bir yöntem şu an benim ölçme değerlendirmede uyguladığım” (EÖ11)

“Genelde klasik sorular soruyoruz, cevabını istiyoruz. Yorum kabiliyetini de köreltmek lazım çocuğun. Çünkü tarih ezber dersi değil...Biz genelde sözlü notlarını çocuğun sınıf içerisindeki durumuna göre veriyoruz. Aslında çocuğun ne bilip bilmediği sözlü değerlendirme ile daha iyi anlaşılıyor. Çünkü kopya çekmek gibi bir şans yok. Yanındakine bakmak gibi bir şans yok. Bire bir olunca çocuğu daha iyi ölçebiliyorsun aslında” (BÖ2)

3.3. Tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu hakkındaki görüşleri

Görüşmede tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu hakkındaki görüşleri istenmiştir. Tarih öğretmenleri çoğunlukla (11 kişi), yeni programların ölçme-değerlendirme boyutunu olumlu bulurken, sadece bir öğretmen olumsuz görüş bildirmiştir. Bununla beraber 3 öğretmen yeni programların ölçme-değerlendirme boyutu hakkında bilgi sahibi olmadıkları için herhangi bir görüş belirtmemiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu hakkındaki görüşleri

Olumlu Görüşler	f	%
Bireysel farklılıklara hitap edecek soru çeşitliliği	3	20
Bulmacaların ilgi çekmesi	2	13
Yorum ve düşünme becerilerini geliştirme	2	13
Öğrenmeye katkı sağlama	1	7
Performans etkinliklerini beğenme	1	7
Kuramsal anlamda beğenme	1	7
Öğrenci için avantajlı	1	7
Olumsuz Görüşler	f	%
Ders kitabının içeriğinin boşalması	1	7
Cevap vermeyenler	3	20
Toplam	15	100

Tarih öğretmenlerinin, yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu hakkında dile getirdikleri en önemli görüş, öğrencilerin bireysel farklılıklarına hitap edecek soru çeşitliliğinin olması düşüncesidir. Bulmacaların öğrencilerin ilgisini çekmesi ile öğrencilerin yorum ve düşünme becerilerini geliştirmesi düşüncesi ikiye öğretmen tarafından ifade edilen diğer olumlu düşüncelerdir. Öğrencinin öğrenmesine katkı sağlaması, çok açıklayıcı olmayan bir şekilde performans etkinliklerinin beğenilmesi, kuramsal anlamda beğenilmesi, öğrenci için avantajlı düşünceleri ise birer öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Buna karşılık sadece 1 tarih öğretmeni performans ödevlerinin ders kitabının içeriğini boşaltması şeklinde olumsuz bir düşünce dile getirmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, öğretmenlerin konuyu daha ziyade ders kitaplarının ünite sonlarında bulunan değerlendirme soruları ile performans etkinlikleri üzerinden değerlendirmiş olmalarıdır.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Yeni müfredat kitaplarında ünite sonlarında boşluk doldurma, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, yorum sorusu da var. Yani öğrenciyi birkaç farklı noktadan ölçme değerlendirmeye tabi tutulması. Bu yönü iyi. Eski müfredatlı kitaplarda sadece çoktan seçmeli sorular veya sadece klasik sorular vardı. Hiç hatırlamıyorum, doğru-yanlış, boşluk doldurma yeni ortaya çıktı” (EÖ5)

“Kitabın içini boşaltarak performans ödevini arttırıyorlar. İkisini denk götürmüyorlar. Mesela şimdi yeni İnkılap Tarihi kitabını gördün mü? Mustafa Kemal’in hayatı ile başlıyor. Balkan Savaşları yok. Trablusgarp Savaşı sadece Mustafa Kemal katıldığı için var. Kitabın içini boşaltarak performans ödevi veriyorsun. Öğrenci de diyor ki, ben nereden bakacağım, nasıl yapacağım” (EÖ6)

“Şimdi yeni programdaki ölçme değerlendirmenin bir avantajı şu, çok farklı soru tiplerini deneyebiliyoruz. Eski programda genellikle çoktan seçmeli veya klasik tarzda değerlendirme yapıyorduk. Şimdi boşluk doldurmasıdır, eşleştirmesidir bu teknikleri de kullanıyoruz. Şimdi soru tekniği sayımız arttı”

için daha farklı zekâlara hitap eden bir avantajımız oldu. Öğrencinin farklı yeteneklerini ön plan çıkarabiliyoruz” (EÖ9)

“Yeniler daha iyi. Yeniler daha yoruma dayalı...soru tipleri değişti, soru şekilleri değişti. Mesela artık bulmaca stili var. Bakıyorsun resimli var, görsel efektler var. Bu öğrencideki algılamayı değiştiriyor (EÖ10)

“Eskisinde bu şekilde performans olmadığı için, çocuk sadece robot gibi okuyup, ezberleyip gelip sınava giriyordu. Yorum sorularını sorduğumuzda hiç yapamıyorlardı, kalıyorlardı. Ama şimdi yeni sistemde bu performans etkinliklerinin getirilmesiyle yorum sorularına daha güzel cevap verebiliyorlar...Böyle bir faydası da var. Yani yorum gücünü arttırıyor çocuğun” (EÖ12)

3.4. Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim semineri alma durumları ve bu eğitimin niteliği ile ilgili görüşleri

Görüşme yapılan tarih öğretmenlerine performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları, bu seminerlerin yararlı olup olmadığı ve eğer hizmet içi eğitim semineri düzenlenirse katılıp katılmayacakları ve bunun nedenlerine yönelik görüşleri sorulmuştur. Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim semineri alma durumları aşağıda tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim semineri alma durumları

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme etkinliklerine yönelik hizmet içi eğitim alma durumları	f	%
Hizmet içi eğitimi alanlar	5	33
Hizmet içi eğitim almayanlar	10	67
Toplam	15	100

Görüşme yapılan tarih öğretmenlerinin 5’i yeni programların önerdiği performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim aldıklarını belirtirken, 10’u bu konuda hizmet içi eğitim semineri almadıklarını ifade etmişlerdir. Hizmet içi eğitim aldıklarını belirten 5 tarih öğretmenine, bu seminerlerde aldıkları eğitimin yararlı olup olmadığına ve bunun nedenlerine yönelik görüşleri sorulmuştur. Elde edilen bulgular tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü üzere bir tarih öğretmeni, hizmet içi eğitim seminerinin yararlı olduğunu dile getirmiştir. Bu tarih öğretmeni, katıldığı seminerde uygulama örneklerini gördüğünü dile getirmiştir. Hizmet içi seminerine katılan diğer 4 tarih öğretmeni ise, bu seminerlerin herhangi bir yararı olmadığını belirtmiştir. Bu 4 öğretmenden 2’sinin seminerlerde uygulamaya yönelik örnekler gösterilmediğini ifade etmeleri, bu seminerlerden istenilen başarıların elde edilmesi için, öğretmenlere teorik

bilginin verilmesinin yanında uygulamaya yönelik örnekler gösterilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim semineri alan tarih öğretmenlerinin bu eğitimin niteliğine yönelik görüşleri

Olumlu Görüşler	f	%
Uygulama örneklerine değinilmesi	1	20
Olumsuz Görüşler	f	%
Uygulama örneklerine değinilmemesi	2	40
Doyurucu bilgi alamama	2	40
Toplam	5	100

Hizmet içi eğitim semineri almayan öğretmenlere eğer performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerine yönelik hizmet içi eğitim semineri düzenlenirse böyle bir seminere katılıp katılmayacaklarına dair görüşleri ve bu görüşlerinin gerekçeleri de sorulmuştur. Öğretmenlerin hepsi eğer böyle bir seminer olursa katılabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin böyle bir seminere katılmak istemelerinin nedenlerini tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılmak istemelerinin nedenlerine dair görüşleri

Görüşler	f	%
Bilgi ve uygulama boyutu hakkında bilgi edinme	8	80
Hata ve eksikliklerini görüp giderme	1	10
Sebepler belirtmeyenler	1	10
Toplam	10	100

Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim semineri almak istemelerinin en önemli nedeni, görüleceği üzere ölçme-değerlendirme etkinliklerinin bilgi ve uygulama boyutu hakkında bilgi edinme isteğidir. Bu düşüncenin 8 tarih öğretmeni tarafından dile getirildiği düşünüldüğünde, öğretmenlerin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili önemli bilgi ve uygulama eksikliği içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Bunun dışında 1 öğretmen bu isteğinin nedeni olarak hata ve eksiklerini görüp giderebilmek düşüncesini söylemiş, 1 öğretmen ise herhangi bir gerekçe dile getirmemiştir. Ayrıca bu öğretmenlerden 2 tanesi bu seminerlerde uygulama örnekleri verilirse ve faydalı olursa, 1 öğretmen ise süresi kısa olursa diye şart öne sürmüşlerdir. Öğretmenler, hizmet içi eğitim seminerlerinin gerekliliğine inanmakla beraber, yukarıda belirtildiği üzere, uygulama örneklerinin eksikliğinden dolayı, bu seminerlere yönelik şüpheli bir tutum içerisinde de bulunmaktadır.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Yani genel anlamda bir hizmet içi eğitim seminerine katıldım ama orda çok ayrıntılı olarak yani bildiğimizden çok farklı bir ölçme değerlendirme anlatılmadı gibime geliyor. Ölçme değerlendirme diye bir ders vardı ama bildiğimiz bilgilerden bir farkı yoktu yani. Bu hizmet içi eğitim seminerlerinde uygulamaya dönük örnekler verilmeli. Ama genelde bilgi verilip geçiliyor. Programda şu var, bu var deniliyor” (EÖ2)

“Ama ölçme ve değerlendirme ile ilgili almak isterdim. Şimdi genellikle biraz önce dedim ya hep gördüğümüz eğitim üzerinden gidiyoruz. Bu anlamda bilgi eksikliklerimiz var. En azından bu bilgi eksikliklerimizi tamamlama yönünde faydalı olurdu böyle bir hizmet içi eğitimin” (EÖ4)

“Aldım aldım. Bu hizmet içi eğitimlerde uygulamaya dönük örnekler yaptık... Bir de Tarih 1 ders programının tanıtım semineri Erzurum’da yapıldı. Bundan 2 yıl önce yazın. O tanıtımda da ölçme değerlendirmeyle ilgili uygulamalar yaptık” (EÖ7)

“Almadım. Valla bu seminerlerde ben pek başarı olduğunu zannetmiyorum. Çünkü bu seminerlere gelenler de aynı bizim gibi yapıyor. Koyuyor oraya cd’yi. Anlatıyor oradan konuşuyor, konuşuyor. Arkadaşlar anladınız mı? Bizde seminerler öyledir. Eğer uygulamalı olursa almak isterim.” (EÖ10)

“Almadım yok. Olabilir tabii ki. Yenilikleri takip etmek gerekir yani. Mutlaka haberimizin olmadığı, farklı uygulamalar olduğu şeyler var. Onlardan haberdar olmak isterim” (BÖ1)

“Almadım. İsterim tabii. 5 gün yapsınlar. Antalya’ya çağırınsınlar. Giderim yani, güzel olur. Faydalı olur en azından biz bugüne kadar ki eksikliklerimizi görürüz. Nerede ne hata yapmışız, ne eksiklik olmuş onu görürüz. Hatalarımızı gideririz” (BÖ2)

3.5. Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşme yapılan tarih öğretmenlerine performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama boyutunda kendilerini yeterli görüp görmedikleri sorulmuştur. Tarih öğretmenlerinin bu konudaki yeterlilik dereceleri aşağıda tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Tarih öğretmenlerinin performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama boyutundaki yeterlilikleri hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli görenler	3	20
Yeterli görmeyenler	5	33
Kesin cevap vermeyenler	7	47
Toplam	15	100

Tablo 8’de görüleceği gibi, görüşme yapılan 15 tarih öğretmeninden sadece 3’ü performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama boyutunda kendisini yeterli görmektedir. Tarih öğretmenlerinden 5’i

kendilerini yeterli görmediğini ifade ederken, 7'si ise bu konuda kesin bir cevap vermemişlerdir. Kesin cevap vermeyen öğretmenlerden 6'sı daha ziyade performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerini uygulamama ya da uygulayamama sebeplerine ve bu süreçte yaşanan sıkıntılara değinmişlerdir. Kesin cevap vermeyen bu öğretmenlerin bilgi boyutunda olmasa bile uygulama boyutunda yetersiz oldukları sonucuna ulaşabilir. Kendilerini yeterli görmeyenler ile kesin cevap vermekten kaçınan öğretmenlerin toplam sayısının 12 (%80) olduğu düşünülürse, yapılandırmacı eğitim anlayışının tarih dersleri için gerektirdiği performansa dayalı ölçme-değerlendirme araçlarının kullanımı bakımından büyük sıkıntıların söz konusu olduğu söylenebilir.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Herhangi bir sıkıntı yok. Hatta biraz daha iyi oluyor. Daha geniş kapsamlı ders işleyebiliyoruz.” (EÖ1)

“Hizmet içi eğitimine katılmama rağmen, açıkçası fazla da bir bilgiye sahip değilim” (EÖ2)

“Uygulama boyutunda ben de sıkıntı yaşıyorum. Birçok hocamız da gördüğüm kadarıyla sıkıntı yaşıyor. Herhalde birinci sıkıntı şu, bizim de yetişip geldiğimiz tarza çok uymadığı için, klasik eğitimle geldiğimiz için, genellikle klasik eğitimi daha çok tercih ediyoruz” (EÖ4)

“Ben kendimi bu anlamda yeterli görüyorum. Özellikle performans etkinliklerinde uygulamaları da yapıyoruz. Örneğin Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinde, 1. Dünya Savaşı'nın sonuçları, sonra Rusya'nın Orta Asya'da uyguladığı zulümleri anlatırken, öğrencilere Lenin, Stalin, Karl Marx gibi isimleri, sonradan duyduğu zaman bunların ne anlam ifade ettiğini, ne bilmesi gerektiğini anlaması amacıyla performans ödevi olarak verip, bunlar hakkında bilgi edinmesine çalıştım. Öğrencilerin aldığı ödevleri sınıfta bizimle paylaşmasını istiyoruz ve karşılıklı münazara, tartışma yöntemiyle de gerekli bilgileri öğrencilerle paylaşmaya çalışıyoruz” (EÖ8)

“Yok. Bize kimse bu konuyla ilgili bir bilgi, konferans, seminer vermedi” (EÖ13)

3.6. Tarih Öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutunu uygularken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri

Görüşme yapılan tarih öğretmenlerine yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutunu uygularken karşılaştıkları sorunlarla ilgili düşünceleri sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıda tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutunu uygularken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri

Görüşler	f	%
Zaman sıkıntısı	9	17
Öğrenci seviyesinin düşük olması	7	13
Öğretmenlerin bilgi eksikliği	6	11
Öğrencinin ilgisizliği ve gayretsizliği	6	11
Okul kaynaklarının yetersizliği	5	9
Zaman ayıramama	4	8
Sınıfların kalabalık olması	4	8
Etkinliklerinin okulların niteliğine uygun olmaması	3	6
Uygulanmasının zor bulunması	3	6
Malzeme maliyeti	3	6
Kaynak sorunu	2	4
Kitaptaki performans ödevlerinin iyi organize edilmemesi	1	2
Toplam	53	100

Tablo 9’da görüldüğü üzere, tarih öğretmenleri yeni programların ölçme-değerlendirme boyutunu uygularken en çok zaman konusu sorunu ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu etkinlikleri uygulamak için yeterli zamanlarının olmadığını eğer bu etkinlikler uygulanırsa konuları yetiştiremeyeceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ikinci öncelikli olarak dile getirdiği sorun ise öğrenci seviyesinin düşük olmasıdır. Öğretmenler özellikle öğrencilerinin ilköğretimden düşük seviyede geldiklerinden ve programın istediği etkinlikleri yapacak yeterlilikte olmadıklarından şikâyet etmişlerdir. Öğretmenler bu konuda üçüncü olarak kendilerinin bilgi eksikliğini ve öğrencinin ilgisizliği ve gayretsizliğini dile getirmişlerdir. Okul kaynaklarının yetersiz oluşu ve iş yoğunluğundan dolayı kişisel olarak zaman ayıramama ve sınıfların kalabalık olması öğretmenlerin karşılaştıklarını belirttikleri diğer önemli sorunlardır. Öğretmenlerin sınıf mevcutlarının kalabalık olmasını sorun olarak görmesi, ölçme-değerlendirme boyutundaki bilgi eksikliklerinin diğer bir göstergesidir. Çünkü yeni programların uygulanması sırasında dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi *sınıf mevcudunun kalabalık olduğu durumlarda, öğrencilerin her performans görevi için tek tek değerlendirilmesi çoğu zaman mümkün olmadığından, en uygun yol, grup çalışması şeklinde verilecek performans görevleriyle her grubun ayrı olarak değerlendirilmesi ve grubun aldığı not ya da puanın tüm grup üyelerine verilmesidir* (MEB, 2007: 17). Öğretmenlerin kalabalık sınıflarda bu hususa dikkat etmeleri durumunda, en sık olarak dile getirdikleri zaman sorunu konusunda da önemli bir rahatlık kazanacakları düşünülebilir.

Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin okulların verdiği eğitimin niteliğine uygun olmaması, uygulanmasının zor bulunması ve farklı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin gerektirdiği malzeme maliyeti öğretmenlerin aynı sıklıkta karşılaştıklarını belirttikleri sorunlardır. Öğretmenler tarafından daha düşük oranda öğrencilerin performans ödevlerinin yapımında kaynak sorunu (internet- olumsuz bilgi) ve kitaptaki performans ödevlerinin iyi

organize edilmemesi dile getirilmiştir.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Çocuğun seviyesi ilköğretim okulundaki bir seviyeye sahip. Altyapısı, hazır bulunmuşluğu olmadığı için, amaca uygun bir şekilde değerlendiremiyorsun. Lisedeki değerlendirmenin müfredata göre bir amacı var. Nedir? İşte konular daha kapsamlı olduğu için ona göre bir değerlendirme yapılması lazım. Ama biz tabii bu tarz liselerde çocuğun alt yapısı tam oluşmadığı için değerlendirmeyi daha alt seviyelerdeki amaçlara göre yapıyoruz. ...Sınıflar çok kalabalık. Otuz-kırk kişilik sınıflar var. Yedisekiz sınıfa giriyorum. Üç yüz tane öğrenci. Üç yüz öğrenci ile bire bir her dönemde, nasıl başarı kaydettiğini, başarısında bir artma ya da azalma olduğunu takip etmek mümkün değil” (EÖ3)

“Zaman sıkıntısı var. Milli Eğitim Bakanlığı diyor ki öğrenciyi öğrenme sürecine kat, öğrenci kendini ifade etsin. Ama bunu yaparken zamanın geniş olması lazım. Ben öğrenciye bunları yaptırırken konuyu yetiştirme derdine düşmemeliyim. Bu konuda mesele var” (EÖ5)

“Fakat bu ölçme değerlendirmeyi hazırlarken çok uzun zaman harcamak gerekiyor. Bu zaman da öğretmenler açısından biraz sıkıntı oluşuyor. Yani düşünsenize haftada 30 saat derse giren öğretmenin bir de etkinlik yapmasını. Bir de oturup öğrenciye özellikle böyle soru hazırlamasını. Eve taşınması gerekiyor bu işleri. Ya zaten şurada 8 saat derse girip çıktıktan sonra bir öğretmenin eve gitmesi, yemeğini yapması. Bir de bayan olduğunu düşün. Sabah 7’de bir daha gelmesini. Yani bazı şeyleri biliyoruz da gerçekte pek uyuşmuyor. Yani söyleniyor her şey. Böyle çok güzel olur, şu sistem çok güzel olur da sistemin alt yapısı yok” (EÖ10)

“Yani, bir konu proje olarak verilip, bunu hem yapma, yazma, bilgi edinme, yaşama ve uygulama kısımlarını birlikte değerlendirmek en güzeli de bunu yapabilmenin imkânı çok zor. Olmuyor yani. Hem çocuk istenildiğinde bir yere gönderilemiyor, gitse de eksik bilgi ile geliyor, istediğini alamıyor. Bir ikincisi de onu yorumlayacak ya da kendinden içine bir şeyler katabilecek duruma gelmesi için, bir ön hazırlık yapması gerekiyor. O konuda çok isteksiz davranıyorlar. Yani özel bir zaman ayırması gerektiği için kaçınıyor çocuk. Dolayısıyla biraz klasiğe dönüyor. O zaman da bir anlamı kalmıyor” (EÖ1)

“Dediğim gibi, bizim çok fazla bilgilendirilmememiz bu konuda... Nasıl uygulanacağı? Özellikle bu performans ödevlerinin öğrenciye nasıl verilebileceği? O tekniklerin tam anlatılmaması. O da bir sıkıntı. Uygulama boyutunda sıkıntılarımız var ” (EÖ12)

4. Tartışma ve Sonuç

Bilindiği üzere Ortaöğretim Tarih dersi öğretim programları 2007 yılında yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı doğrultusunda değişikliğe uğramıştır. Bu değişim programların ölçme-değerlendirme boyutuna da yansımıştır.

Görüşülen tarih öğretmenlerin ölçme-değerlendirme etkinliklerini yapmalarındaki en önemli amaçlarının, öğrencilerin öğrenme düzeyini tespit

etmek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ölçme-değerlendirme etkinlikleriyle gerçekleştirilmek istenilen diğer amaçlar, hem çeşitlilik hem de yüzde olarak çok sınırlı kalmıştır. Tarih öğretmenleri, geleneksel olarak ifade edilen ölçme-değerlendirme araçlarını daha fazla kullanmaktadırlar. Yeni programların gerektirdiği ölçme-değerlendirme etkinliklerini uygulayan öğretmenlerin oranı % 40'tır. Geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarından olan klasik (yazılı) sınavlar, tüm öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Bunun yanında çoktan seçmeli test, boşluk doldurma, öğrencilerin derse ilgi ve katılımı ile konu sunumlarının sözlü notu olarak değerlendirilmesi öğretmenlerin nispeten sık kullandıkları diğer ölçme-değerlendirme araçlarıdır. Performansa dayalı ölçme-değerlendirme araçları hem çeşit hem de sayı açısından çok zayıf kalmaktadır. Günel (2011) tarafından yine Erzurum'da tarih öğretmenlerine yönelik yapılan çalışmada da öğretmenlerin başta yazılı sınavlar olmak üzere sırasıyla çoktan seçmeli sorular, sözlü sınavlar, kısa cevaplı sorular gibi geleneksel ölçme-değerlendirme etkinliklerine ağırlık verdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Şahin, Korkmaz ve Aytar (2008) tarafından yapılan çalışmada da tarih öğretmenlerinin, öğrenci başarısını değerlendirirken ölçme araçlarından yazılı yoklamaları en çok, çoktan seçmeli testleri sık sık, kısa cevap gerektiren testleri ara sıra, doğru yanlış usulü testleri de en az kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin halen geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarına ağırlık vermeleri bulgusu Karakuş ve Demirbaş'ın (2011) Coğrafya öğretmenlerine yönelik, Şimşek (2011), Adanalı ve Doğanay (2010) ile Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş'ın (2010) tarafından Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik yapılan çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Görüşme yapılan tarih öğretmenleri genel olarak yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutunu olumlu bulmuşlardır. Aktekin ve Ceylan (2012) tarafından Tarih öğretmenlerinin 9. sınıf yeni tarih öğretim programı ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada öğretmenlerin en çok programın ölçme-değerlendirme kısmında tereddütler yaşamakla birlikte yeni programın ölçme-değerlendirme boyutunu genel anlamda olumlu değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmamızdaki bu bulgu ayrıca Dinç ve Doğan'ın (2010) Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik yaptıkları çalışmanın bulgularıyla benzeşmektedir. Araştırmamızda tarih öğretmenlerinin yeni tarih öğretim programlarının ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili ön plana çıkan düşünceleri, öğrencilerin bireysel farklılıklarına hitap edecek soru çeşitliliğinin olması, bulmacaların öğrencilerin ilgisini çekmesi ve öğrencilerin yorum ve düşünme becerilerini geliştirmesidir. Yine Aktekin ve Ceylan'ın bahsedilen çalışmasında da (2012: 266) tarih öğretmenlerinin "*programın öğrencideki öğrenme ürünü ve sürecini değerlendirmeye yardımcı olduğunu, alternatif ölçme araçlarıyla farklı özelliklere sahip öğrencilerin farklı ilgi ve yeteneklerinin değerlendirilmesinin mümkün olduğunu*" düşündükleri ortaya çıkmıştır. Benzer bulgular Ören ve Tatar (2007) ile Alaz ve Yazar'ın (2009) İlköğretim sınıf öğretmenlerine yönelik ve Yıldırım ve Öztürk'ün (2009) Türkçe öğretmenlerine yönelik

yaptıkları çalışmanın bulgularıyla benzeşmektedir. Araştırmamızda önemli bir bulgu da öğretmenlerin yeni programların ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşüncelerini ders kitabına dayandırarak açıklamalarıdır. Tarih derslerinin ders kitabı merkezli işlenmeye devam ettiğini göstermesi bakımından önemli olan bu bulgu, Dinç ve Doğan'ın (2010) Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik yaptıkları çalışmanın bulgularıyla benzeşmektedir.

Görev başındaki öğretmenleri ölçme-değerlendirme etkinlikleri bakımından donanımlı kılmada, hizmet içi eğitim seminerleri büyük önem arz etmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin % 33'ü yeni programların önerdiği performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri ile ilgili hizmet içi eğitim aldıklarını belirtirken, %67'si bu konuda hizmet içi eğitim semineri almadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak hizmet içi eğitim aldıklarını belirten tarih öğretmenlerinin büyük çoğunluğu bu seminerleri, uygulama örneklerine değinilmemesinden ve doyurucu bilgi alamamalarından dolayı verimli bulmamışlardır. Ölçme-değerlendirme etkinliklerine yönelik hizmet içi eğitim seminerlerinden verim alınamaması bulgusu Karakuş ve Demirbaş'ın (2011) Coğrafya öğretmenlerine yönelik, Dinç ve Doğan (2010), Kesten ve Özdemir (2010) ile Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş'ın (2010) Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik ve Anıl ve Acar (2008) ile Kuran ve Kanatlı'nın (2009) İlköğretim sınıf öğretmenlerine yönelik yaptıkları çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bunun yanında hizmet içi eğitim seminerine katılmayan öğretmenlerin hepsi eğer performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerine yönelik hizmet içi eğitim semineri düzenlenirse katılabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu konuda temel gerekçeleri ölçme-değerlendirme etkinliklerinin bilgi ve uygulama boyutu hakkında bilgi edinme isteğidir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerden kendilerini yeni öğretim programlarının önerdiği performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerinin uygulama boyutunda yeterli hissedenlerin oranı % 20 gibi oldukça düşüktür. Bu bulgu Kesten ve Özdemir'in (2010) Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik ve Metin ve Demiryürek'in (2009) Türkçe öğretmenlerine yönelik yaptıkları çalışmaların bulgularıyla benzeşmektedir. Araştırmada bu konuyla ilgili ilginç bir bulgu ise öğretmenlerin % 47'sinin bu soruya doğrudan yanıt yerine performansa dayalı ölçme-değerlendirme etkinliklerini uygulamama ya da uygulayamama sebeplerine ve bu süreçte yaşanan sıkıntılara değinmeleridir.

Görüşme yapılan tarih öğretmenleri yeni programların ölçme-değerlendirme boyutunu uygularken sırasıyla zaman sıkıntısı, öğrenci seviyesinin düşük olması, kendilerinin bilgi eksikliği, öğrencinin ilgisizliği ve gayretsizliği, okul kaynaklarının yetersiz oluşu, iş ve ders yoğunluğundan dolayı kişisel olarak zaman ayıramama ve sınıfların kalabalık olması gibi sorunları daha öncelikli olarak dile getirmişlerdir. Bu bulgular Ören ve Tatar (2007) ile Kuran ve Kanatlı'nın (2009) İlköğretim sınıf öğretmenlerine yönelik, Dinç ve Doğan (2010), Kesten ve Özdemir (2010), Şimşek (2011) ve Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş'ın (2010) İlköğretim Sosyal Bilgiler

öğretmenlerine yönelik, Metin ve Demiryürek'in (2009) Türkçe öğretmenlerine yönelik yaptıkları çalışmaların bulgularıyla benzeşmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak şu öneriler getirilebilir:

1-Tarih öğretmenlerinin yeni programların ölçme-değerlendirme etkinliklerine yönelik eksikliklerinin giderilmesi için hizmet içi eğitim seminerlerine ağırlık verilmelidir. Bu seminerlerde teorik bilgilerden ziyade uygulamalı ölçme-değerlendirme örneklerine yer verilmelidir.

2- MEB tarafından tarih öğretmenlerinin yararlanabileceği örnek ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yer aldığı bir web sayfası hazırlanmalıdır. Bu web sayfası tarih öğretmenlerinin de katkıda bulunabileceği ve deneyimlerini paylaşabileceği uygulamalara dönük nitelikte olmalıdır.

3-Tarih öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde, öğretmenlik mesleğine yönelik uygulama derslerinde, yapılandırmacı yaklaşıma uygun ölçme-değerlendirme etkinliklerine ağırlık verilmelidir. Öğretmen adaylarından ortaöğretim tarih öğretim programlarından seçtikleri örnek tarih konularına yönelik performans dayalı ölçme-değerlendirme etkinlikleri geliştirmeleri istenmelidir.

Kaynakça

- Adanalı, K. ve Doğanay, A. (2010). Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Alternatif Ölçme-Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19/1, 271-292.
<http://sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/dergi/dosyalar/2010.19.1.640.pdf> adresinden 24.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Aktekin, S. ve Ceylan, D. (2012). 9. Sınıf Yeni Tarih Dersi Öğretim Programı İle İlgili Öğretmen Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 194, 253-268.
- Alaz, A. ve Yazar, S. (2009). Ölçme-Değerlendirme Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Tercihleri Ve Sebepleri. *1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*. Çanakkale.
<http://www.eab.org.tr/eab/oc/egtconf/pdfkitap/pdf/139.pdf> adresinden 26.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Anıl, D. ve Acar, M. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, V/II, 44-61. http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_v/aralik/d_anil.pdf adresinden 27.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Çalışkan, H. ve Yiğittir, S. (2011). Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirme. B. Tay ve A. Öcal (Ed.). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (223-290). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikkaya, T., Karakuş, U. ve Demirbaş, Ç. Ö. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11/1, 57-76.
http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt11Sayi1/JKEF_11_1_2010_57-76.pdf adresinden 24.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri. *JSSER*, 1(1), s.17-49.
<http://www.jsser.org/index.php/JSSER/article/viewFile/15/pdf> adresinden 18.03.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Erdoğan, Y. (2010). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (849-857). 11-13 November 2010 Antalya.
<http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/185.pdf> adresinden 10.07.2012 tarihinde indirilmiştir.

- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkında Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-154.
- Glesne C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Günel, H. (2011). *Tarih Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Eğitim Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri (Erzurum Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kan, A. (2009). Ölçmenin Temel Kavramları. H. Atılgan (Ed.). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. (1-22). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakuş, U. ve Demirbaş, Ç. Ö. (2011). Coğrafya Öğretmenlerinin Ölçme Ve Değerlendirme Araçlarını Kullanım Düzeyleri (Kırşehir Örneği). *Milli Eğitim*, 189, 71-86.
- Kesten, A. ve Özdemir, N. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Samsun İli Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20/2, 223-236.
- Korkmaz, Ş., Şahin, Ç. ve Aytar A. (2007). Tarih Öğretmenlerinin Tarih Öğretiminde Öğrenci Başarısını Ölçüp Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 1, 104-119.
- Kuran, K. ve Kanatlı, F. (2009). Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/12, 209-234.
http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/122106-2011061814036-microsoftword20-2012_11_kuran_kanatli_.pdf adresinden 25.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2007). *Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Dersi Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx> adresinden 15.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Metin, M. ve Demiryürek, G. (2009). Türkçe Öğretmenlerinin Yenilenen Türkçe Öğretim Programlarının Ölçme-Değerlendirme Anlayışı Hakkındaki Düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 37-51.
<http://dergi.omu.edu.tr/index.php/EDUCATION/article/view/827/14> adresinden 24.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Ören, F. Ş. ve Tatar, N. (2007). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri-I. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 22, 15-27. <http://www.befjournal.com.tr/index.php/dergi/article/view/225/191> adresinden 23.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Özdemir, S. M. (2010) İlköğretim Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına İlişkin Yeterlilikleri ve Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 8 (4), 787-816. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2010_cilt8/sayi_4/787-816.pdf adresinden 05.07.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Şahin, Ç., Korkmaz, Ş. ve Aytar A. (2008). Ortaöğretimde Yapılan Sınavlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 173-190.
<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd20/sbd-20-12.pdf> adresinden 26.06.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Şimşek, N. (2009). Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirme. M. Safran (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (571-624). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, N. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanılması: Nitel Bir Çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21/1, 149-168.
- Tatar, N. ve Ören, F. Ş. (2009). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri-II. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17/3, 781-798.
- Toptaş, V. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Dersinde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanımı İle İlgili Algıları. *Eğitim ve Bilim*, 36/159, 205-219.

- Turgut, M. F. (1987). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2010). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi
- Yelken, T. Y. (2010). Oluşturmacı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları. M. Safran (Ed.). *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri* (358-364). İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. ve Öztürk, B. K. (2009). Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Ögesi Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3/37, 92-108. <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi/download/2009.3.37.329.pdf> adresinden 27.06.2012 tarihinde indirilmiştir.